

מסורת הש"ס

א) לקמן פז: ערכין כח. ע"ש, צ) כ"ז כח, ג) וקדושין לא: ועי"נ, ד) ולקמן עת: ב"ק פח: כ"מ לה. ודף לו: ב"ב ודף קל"ג: ט) ונעיל כב: ברכות כח. מגילה ו: טקף: דשמעתא, ו) אין לי בנכסין ובפירותיך אכל אס תבז לה דין ודברים אין לי בנכסין אין לומר כ"י כלילי ש"ל ועי' במהרש"א, ח) ונ"ע: מוס' יצמות לו: ד"ה קצין ומוס' ב"ק פח: ד"ה בלאשאל,

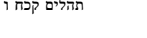
תורה אור השלם

1. וקאבן הזאת אָשר שמוי מצבה יזדה בית אלהים וכל אָשר תתן לי עשר אַעשרנוּ לך:

בראשית כח כב 2. אֲשֶׁר יִשְׁמְרֵי מִשְׁפָּט עֲשֵׂה צִדְקָה כָּל עַת:

3. הֲוֹן וְעֶשֶׂר בִּבְתוּי וְצִדְקָתוֹ עֲפֹדֹת לְעַד: תהלים קיב ג

4. וְרָאָה בָּנִים לְבָנֶיךָ שְׁלוֹם עַל יִשְׂרָאֵל. תהלים קכח ו

גליון הש"ס

גמ' בארשא התקינו המבזבוז, בירושלמי פ"א דפאה ק' הוה הלל בידם ושמוה וחזרו ועמזו השנים והסכמו עד' החלושים: שם ובי אפשר לעשות צדקה בכל עת. עי' מדרש דבא פסתר ס' קמד דף י"ד ע"ד:

מוסף רש"י

לרב שמואל בר שילת. מלמד מיעוקות היה (ב"ב כא:), וספי ליה כותריא. הסבילו ויהסקו מורה צנל כרחו כסור שמתנין עליו על על חלורו (שם), בארשא התקינו, כהניסא פסדנין בלאשא שגמלא ויסבה שס טסדוריו גדולה כמלמיקו גריה (לל), גבי עשר מנסעות (ב"מ לה), האשעה שמכרה בנכסי מלוג בחיי בעלה, ליות הבצל אוכל פירות כתייה וגוף הקרקע יהיה ללוקח לתמעות (ב"מ לה), אסא ימות בעלה וזה כולו אסא ממות הוא ויירשה בעל יספורו, ונכסי מלוג הן נכסיו שנפלו מנית אביה או הסניסיה קרקעות, שלג יסמונו בכתובתו, ולא קיבל בעל עליו תמורתו ואוכל פירותיהם כתייה מתקנת כתיס מתת פקוקה, ולתיי מקרי מלוג, שמועלן ומתסכן בעל, שאוכל הפירות כתיגת הרשע (רשב"ם ב"ב קל"ט), ומחה, ובעל יורש אשתו דבר מורה (ב"מ צו:), הבעל מוציא, גוף הקרקע מיד הלקוחות והכי מוקף לה פצקת האשה (לקמן עח:), תקנת אושא גנופה של קרקע לאחר מיתה (ל"ה להע"ג דנעגלמל קצין פירות לאו קצין הגוף למי, בעל נכסיו אשתו אלויה רצנ לעצודיה משוס אלוה ויהי כלוקח ראשון (ב"ק פח:)) ומיהו לסיי אסיי מיתרת האשה, שסא ימות בעלה כתייה יטעל הלוקח (רשב"ם ב"ב ג).

הוא, גרסי' בפ' מציאת האשה מעשה הוה ההוא עניא דהוה רגיל לשדורי ליה כל מעלי יומא דכיסורי ד' מאה זוזי, יומא חד שדריה נהליה בידי בריה אתא אל"ל אל צריך אל"ל מאי חזית אל"ל חזאי דקמולפי עליה יין ושמן אמר מפקנא כולי האי עיפיהו שדרינהו פי' כפליה כי קא ניחא נפשיה אל"ל אייתי חשבתי דצדקה הוא דהוי כתיב ביה שבעה אלפי דינרי קיסרי פי' שם מקום אמר אורחא רחיקא חזודא קילילי פי' צדה קלה הכינותי לדרך שאני אבוא לה קם כובויה לפילגא דממונא והכי עבדי הכי הוא א"ר אילא המבזבוז וכי' ה"מ מחיים פי' שמא ירד מנכסיו אבל לאחר מיתה לית לן בה: ארי"י ב"ח באושא התקינו האשה שמכרה בנכ"מ בחיי בעלה ומתה הבעל מוציא מיד הלקוחות פי' אע"פ שמן הדין יהא מכרה קיים שאין לבעל בחיי אשתו אלא פירות והגוף לאשה פי' הקרן וכשמתה בעלה יורש גם הגוף אבל עתה שקמרה ומכרה מכרה מכור דומיא דבן שירש נכסי אביו ואם מכרן אביו בחייו הן מכורים שהירשו אינו יורש אלא מה שמוצא לאחר מיתה ובאושא התקינו שירוצא הבעל מיד הלקוחות בלא דמים שעשאוהו חז"ל כלוקח משעה שכנס את אשתו ולא כיוורש וכיון שהוא לוקח ראשון מוציא מיד הלקוחות: אשרי שומרי משפט עושה צדקה בכל עת, רבותינו שביבכו ואמרו לה ר"א אומר זה הון בניו ובנותיו כשהן קטנים ר"ש בינ אמר זה המגדל יתום ויתומה בתוך ביתו ומשיאן סמוך לפירקן: הון ועושר בביתו וצדקתו עומדת לעד, ר"ה ור"ח חד אמר זה המלמד תורה ומלמדה, וחד אמר זה הכותב תנ"ך ומשאלין לאחרים, זה מדרש דרש וכו':

נערה שנתפתתה פרק רביעי כתובות נ.

ועשיטינהו. כפיתי אותם בחזקה ומפני שטרחמי עליו לנכנס לו לפנים משורת הדין מהבדבדי: **ואי דינא הוא**. אין כאלו גמילות טובה להחזיק לו טובה שעל כרחו יספוט אמת: **המצונו**. לעניים: **מחומש**. שנכסיו שלא ינטרך לבדיות: **עשר אעשרנו**. שני עשורין הוו להו חומש: והא

לא דמי בשרא לקמא. דכי שקלת לממא פשו להו ט' וכי הדרת מדלית מעשר דידהו לאו כי קמא הוא ואין כאלו חומש בשניהם: **אעשרנו**. מדלל כתיב עשר אעשר לך הכי קאמר מעשרנו כראשון כלומר מעשר שני יהא כראשון: **שמועות הללו**. דרבי אילעא בתקנת אושא: **מתמעטות והולכות**. מאמוראסי. הראשונה א"ר אילעא אמר ר"ל משוס דר"י בר מנינא השניה ר' אילעא אמר ר"ל שלישית ר' אילעא למודיה: **ופימניך**. בסדר ההלכות וכו מדע סדר מיעוטן: **קטנים רכזו ונצונו**. בניו ונשותיו כשהן קטנים כותב נכסיו המצונו אל נצונו ומעמה לא מחליף כלחו שלשה וצאלו שנים וצאליו אחד: **מגלגל עם בנו**. אס מסרז מללמוד יגלגל עמו בנחת ובדברים רכים: **יורד עמו לחיו**. לרדותו ברלוטה ובחוסר להס: רב שמואל בר שילת מלמד מיעוקות היה: **וספי ליה כי טורא**. הלעיטוהו טורא כשור שאתה מלעיטו ואוצסו **מאלף**: **לסעיניסא מעט לעס**. להמעות כל היום ומיוכא לשעות הקודם לכן שנתיים כלאמרינן ביומא (דף פג:), **וצניוקות**. שהיא ממחרת להציא כח שאינה מתשט כח בלימוד טורא. ותרמי סרי דקאמר שנה שמים עשרה גופא קאמר דאי בת שמים עשרה ויוס אחד דלורייטא היא שמציאה שמי שערות ונת עונשים ואין לורך לנו ללמוד וצניוקת של אביי: לא חיי.

אס לא ברפואה צדקה: **מרכסא דדיה**. מרה של דיה שקורין וולטור': **נשפייה ונשקיה**. תמשחנו ממנו ותשקנו ממנו צשכר: **אלוסא דדיקלא**. סיב שגל סביב דקל מומר קעין ווילד"ה שכוך את עץ הגפן: **המכנים אס בנו**. ללמוד מורה: **רין אחריו**. להבדותו ולהסחיתו: **רין מגיעו**. מסוכן הוא למות מרוב מולשו: **חציריו ואין אחריו**. להיות פקחין בטורה כמותו: **הא דכחיש**. אל יכניסנו שמסוכן הוא פן יחלש וימות: **דבריא**. יכניסנו לפי שמתפקח: **שמכרה בנכסי מלוג**. הקרן: **הבעל מוציא**. דשוויהו רצנ כלוקח והוא לוקח ראשון: **נאנולווסא**. חסיפת בני אדם]: **תנא מנייה**. דר' יוסי בר חנינא מרה"ו: **הוא**: **זס הון בניו ונצונו קטנים**. שתמדי יוס ולילה הן עליו והיא צדקה שאינו חיוצ עליו צהס: **הון ועושר צניסו**. שאין הממון כלה ואעפ"כ דקתו עומדת לעד: **זס הלומד טורה ומלמדה**. מתקיימת בו הכי הון ועושר צניסו ודקתו עומדת לעד על שטרח ללמד לתלמידים: **זס הנוסב כו'**. הספרים קיימים לו שאינם כלים ודקתו עומדת לעד: **לאינילויי**. מי קרוב וקודם צנחלה: **אווש**

נכסיו אשתו אלויה רצנ לעצודיה משוס אלוה ויהי כלוקח ראשון (ב"ק פח:)) ומיהו לסיי אסיי מיתרת האשה, שסא ימות בעלה כתייה יטעל הלוקח (רשב"ם ב"ב ג).

פרק רביעי כתובות נ.

נ.

עשייתינהו בעי. האי עשוי רריך לומר דהיינו בדברים כי ההוא דלקמן (דף גג.) מעלאי ידידי היינו עשוי והשטא אתי שפיר דלומר עשייתינהו צעי דאס מן הדין היה מה היה לו לעשותם בדברים היה לו להלקותם ולכופס עד שיונו אותו וכן פר"ת ומיהו

מנינו עשוי שלא בדברים כגון אין מעשין אלא לפסולות (לקמן דף עו:): **אל יבזבו יותר מחומש**. מפרש בירושלמי שפעם ראשונה יכול לצונו חומש ומכאן ואילך כלל שנה ושנה יתן חומש הריח:

שיהא אדם מגלגל עם בנו עד י"ב שנה. והא דתנן במסכת אבות (פ"ה) בן עשר למשנה לא שירד עמו לחיו אלא לגלגל: **וספי ליה כי טורא**. ולא ירד עמו לחיו עד י"צ שנה והא

דתנן במסכת אבות בן חמש שנים למקרה היינו לגלגל ולא למסיפי ליה: **בר שית צמקרא**. היינו בר שית ויוס אחד דומיא דבר עשר למשנה דהוי בר עשר ויוס אחד כי ההוא דמסכת אבות דהתם הוי בר עשר ויוס אחד דומיא דבן י"ג למאות והשטא האי בר שית למקרה לא הוי דומיא דבן עשר למשנה דבר שית למקרה היינו למסיפי ליה כי טורא ובר עשר למשנה לא למסיפי ליה אלא לגלגל עד י"צ שנה:

ובת תריסר צתעניתא. פירש בקונטרס שנת י"צ ומשוס חינוך ולר"י נראה דבת י"צ שנה ויוס אחד קאמר דומיא דבר עשר כדפרישית ואשמעינן דלית לן השלמה דרבנן כר"י כפרק בתרא דיומא (דף פג:), והא דפ"י נמי בקונט' צמיוקת שהיא ממחרת להציא כח לא היה רריך לפרש כן אלא שחינוך שלה שנה לפני גדולתה דהיינו י"צ שנה ויוס אחד כמו מיוק שחינוכו שנה לפני גדלותו:

ומאי אסותיה. פר"ת שלא ישכנו אלז אין נראה לפרש לאחר שנשכו דהא אמר דלא חיי משמע דאין רפואה מועלת לו:

הבעל מוציא מיד הצקוחות. אליבא דר"י דלמר קנין פירות קנין הגוף דמי לא צריכא לתקנת אושא אלא לריש לקיש ואליבא דריש לקיש מסיק לה צפ' החובל (צ"ק ד' פח: ושם) אי נמי לר"י נמי אכטריץ כגון נותן מתנה לאשמו שקנתה ואין הבעל אוכל פירות אי"נ דכתב לה דין ודברים^א אין לי צפירות נכסיך אצל אין לומר דכתב לה דין ודברים אין לי בנכסיך וצפירותיהם דהא תנן צפרק הכותב (לקמן דף פג.) דאס מכרה ונתנה קיים^ט:

ימע

בניו ובנותיו כשהן קטנים רבי שמואל בר נחמני אמר זה המגדל יתום ויתומה בתוך ביתו ומשיאן^ב הון ועושר בביתו וצדקתו עומדת לעד רב הונא ורב חסדא חד אמר זה הלומד תורה ומלמדה וחד אמר זה הכותב תורה נביאים וכתובים ומשאלין לאחרים^ד וראה בנים לבניך שלום על ישראל אמר רבי יהושע בן לוי כיון שבנים לבניך שלום על ישראל דלא אתי לידי חליצה ויבום רבי שמואל בר נחמני אמר כיון שבנים לבניך שלום על דייני ישראל דלא אתי לאיניצויי: זה מדרש דרש ר"א לפני כתבים כו':

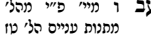
ימע

ואין מגיעו שחלש הוא יותר מדאי ורוצה לרפאותו ולא יועיל לו א"ד חבריו רצין אחריו ואין חכמתו ותרומתו איתנהו הא בכחיש הוא ובריא פי' דכחיש שמסוכן הוא ופן יחלש וימות ולפיכך לא יכניסנו ואי בריא הוא מכניסו לתורה פחות מבן שש ואזו חבריו רצין אחריו ואין מגיעים אותו אבל מחלש כולי האי כיון דבריא הוא יומא חד שדריה נהליה בידי בריה אתא אל"ל אל צריך אל"ל מאי חזית אל"ל חזאי דקמולפי עליה יין ושמן אמר מפקנא כולי האי עיפיהו שדרינהו פי' כפליה ביה שבעה אלפי דינרי קיסרי פי' שם מקום אמר אורחא רחיקא חזודא קילילי פי' צדה קלה הכינותי לדרך שאני אבוא לה קם כובויה לפילגא דממונא והכי עבדי הכי הוא א"ר אילא המבזבוז וכי' ה"מ מחיים פי' שמא ירד מנכסיו אבל לאחר מיתה לית לן בה: ארי"י ב"ח באושא התקינו האשה שמכרה בנכ"מ בחיי בעלה ומתה הבעל מוציא מיד הלקוחות פי' אע"פ שמן הדין יהא מכרה קיים שאין לבעל בחיי אשתו אלא פירות והגוף לאשה פי' הקרן וכשמתה בעלה יורש גם הגוף אבל עתה שקמרה ומכרה מכרה מכור דומיא דבן שירש נכסי אביו ואם מכרן אביו בחייו הן מכורים שהירשו אינו יורש אלא מה שמוצא לאחר מיתה ובאושא התקינו שירוצא הבעל מיד הלקוחות בלא דמים שעשאוהו חז"ל כלוקח משעה שכנס את אשתו ולא כיוורש וכיון שהוא לוקח ראשון מוציא מיד הלקוחות: אשרי שומרי משפט עושה צדקה בכל עת, רבותינו שביבכו ואמרו לה ר"א אומר זה הון בניו ובנותיו כשהן קטנים ר"ש בינ אמר זה המגדל יתום ויתומה בתוך ביתו ומשיאן סמוך לפירקן: הון ועושר בביתו וצדקתו עומדת לעד, ר"ה ור"ח חד אמר זה המלמד תורה ומלמדה, וחד אמר זה הכותב תנ"ך ומשאלין לאחרים, זה מדרש דרש וכו':

עין משפט ור מוצה

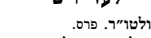
אז א טור חו"מ ס' רנו כצ"י:

בח ב מיי פ"ז מהל' מתנות עניים הל"ה ופ"ח מהל' ערכין הל"ג סמך עשין קסב טו"ש"ע יו"ד ס' רמט ספ"י א':
בט ג מיי פ"א מהל' ט"ח הל' ו ופ"ב הל' ג סמך עשין י טו"ש"ע שס ס' רמה ספ"י ה:
ע ד טו"ש"ע שס ספ"י ח:
פז ה מיי פ"ב מהל' אלות הל' ז סמך עשין טט טו"ש"ע אה"ע ס' ספ"י ט:
עב ו מיי פ"י מהל' מתנות עניים הל' טו טו"ש"ע יו"ד ס' רנא ספ"י ג:

לעוי רש"י

וולטר"ר. פסר. ווילד"ה (ווילד"א). קנקנת.

תוספות ר"ד

א"כ לאו דינא הוא משה עשינהו אלא אי אמרת דינא הוא עשינהו בעי פ"י הא בחוקת אב עומדים הנכסים לגבי מוזנות. א"ר אילא באושא התקינו המבזבוז אל יבזבוז יותר מחומש שמא ינטרך לבדיות תניה מעשה באחד כשקש לבזבוז יותר מחומש ולא הניחו [תבירין] ומנר רע"י ארי"י ב"י ואיתימא ר"א ב"י מאי קראה וכל אשר תתן לי עשר אעשרנו לך פי' שמעט שנוטל שני עישרוים והיינו חומש. א' מחמשה והא לא דמי עשורא קמא לעשורא בתרא פי' דקמא הוי חד מעשר ובתרא שקלוי מט' דאשתייר בציר ממאה ולא הוי בין תרומיהו חומש. אמר ר"א ה"ק אעשרנו לבתרא קמא פי' מדלא כתיב אעשר לך: ארי"י באושא התקינו שיהא אדם מגלגל עם בנו בתלמוד תורה עד י"ב שנה פי' מתנתו עמו כפויסין מכאן ואילך יורד עמו עד לחייו פי' לרדותו ברצועה ובחוסר לחם. איני והא"ל בר לרש"י בר שילת בציר משיית לא תקביל מכאן ואילך קבל ואספי ליה כתורא פי' שמואל ב"ש מלמד חגיגות הוה ואספי פי' לשון ספי לי מאליה כלומר מלעיטו דית כשור מלעט לגמות גדולות: ל"ק הא לבישה הא למקרא דאמר אביי אמרה לי אם בר שית למקרא [בר עשר למשנה] ובחינוקת [בת תריסר] תעניתו כל פי' ישלים תעניתו כל היום ובחינוקת פי' לפי שממחרת להביא שנה א' קודם לאיש ומדאורייתא אינה מתענה כל היום כי אם בשנת י"ג אבל כל שנת י"ב כקטנה דמית ומדרבנן מתחנך אותה להשלים התענית שנה א' קודם הזמן: א"ר קטינא כל המכנים את בנו פחות מבן שש ורן אחריו להברותו ואינו מגיעו פי' להברותו